

243
—
4

VOLKSDESCRIJVING

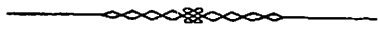
VAN

MIDDEN-SUMATRA,

DOOR

A. L. VAN HASSELT,

LID DER SUMATRA-EXPEDITIE.

LEIDEN. — E. J. BRILL.
1882.

DE TIENDE HOOFDSTUK.

JACHT EN VISSCHERIJ.

Slechts weinige Maleiers zijn hartstochtelijke jagers en maar een zeer enkele oefent de jacht als een beroep uit. Die enkelen zijn olifanten- of hertenjagers; tijgerjagers zijn er niet, trots de belooning van f 30 die door het Bestuur voor iederen gedooden koningstijger gegeven wordt. De reden hiervan is te zoeken in het bijgeloof dat den Maleier verbiedt een tijger te doden, zoolang deze geen kwaad aan dorpsgenoot of kudde berokkend heeft. En zelfs wanneer een tijger iemand verscheurd heeft, hoort men niet zelden van het slachtoffer zeggen: antah kò salah, hij zal zeker wel iets verdiend hebben.

De jacht is volkomen vrij; ieder kan jagen waar hij wil en met de middelen die hem het geschiktst voorkomen. De bestaande jachtwetten wijzen alleen op de verplichting om een gedeelte van het wild of van de opbrengst af te staan aan de adat-hoofden en aan den eigenaar van den grond waarop het wild is geveeld. Ook is nauwkeurig aangegeven, hoe de verdeling van den buit onder de jagers moet plaats hebben.

Aan het veldgewas en de tuinvruchten wordt door allerlei wild veel schade toegebracht, en toch kost het gewoonlijk een taai geduld en veel overredingskracht om de landbouwers over te halen tot een afdoende jacht en tot geregelde verweermiddelen tegen de roovers van hun oogst.

De dieren waarop jacht gemaakt wordt, kan men onderscheiden in die welke de groote wildernis bewonen, zooals de pachydermen, wilde geiten, sommige apen, argusfazanten, boschkippen en andere hoenderachtige vogels, en in die welke zich ophouden in de rimbó kètè en biloeka nabij de bewoonde streken, zooals tijgers, herten, wilde zwijnen, apen, moesang's, toepai's, duiven, kwartels, parkieten en rijstvogeltjes.

Voor zoover zulks niet reeds in de verklaring der platen CXIX tot en met CXXIII is geschied, zal ik hier het een en ander mededeelen van de wijze waarop evengenoemde dieren worden gejaagd.

We beginnen met de dikhuiden. Bij Pl. CXXIII fig. 2 is een der wijzen omschreven waarop, niet alleen in de XII Kòtò, maar overal in Midden-Sumatra, jacht op olifanten, gadjah, — rhinocerossen, badaq, — en tapirs, tjagau of kam-poew tangah doewó, gemaakt wordt. In Rawas gebruikt men voor de lans boe-

loew daboek, en in Lebong, waar de inrichting petjeboea heet, de veel dunnere bamboe teminjan (temiang?); deze wordt dan ook niet gespleten, maar alleen scherp aangepunt.

Een ander middel om deze dieren te vangen, is het graven van groote kuilen, pelobang gadjah, die met stokken, takken en bladeren worden gedekt, en die gelegen zijn in het pad dat de dieren gewoon zijn te volgen, in den regel naar hun drinkplaats. Soms zijn op den bodem van het gat scherp gepunte bamboe-stokken, randjau's, gestoken, opdat het dier, daarin vallende, doodelijk zal getroffen worden.

In vroeger tijd gingen de Maleiers in groote troepen ter olifanten-jacht, alleen met speren en messen gewapend; men noemde dat bälloe-aloe. Nu echter geweren en kruid zooveel gemakkelijker en van beter qualiteit tot in de diepste binnenlanden te bekomen zijn, maakt men op de olifanten-jacht uitsluitend van vuurwapens gebruik.

In den regel trekken de jagers uit ten getale van vier, waarvan drie met geweren en kapmessen gewapend zijn, terwijl de vierde den leeftocht draagt voor verscheidene dagen.

De beste tijd om op olifanten-jacht te gaan is, volgens de koetikô, de zevende dag van de maand, des voormiddags om elf uren, mandjalang tangah hari, of de dertiende dag op den middag. Meestal wordt er vooraf een kip geslacht, toeberaid en gegeten, nadat eerst een soort van doah is uitgesproken om een goeden uitslag aan de onderneming te verzekeren.

Zoodra de jagers in de wildernis een versch spoor van olifanten gevonden hebben, volgen ze dit totdat zij de dieren aantreffen, waarna ze trachten een goede schuilplaats te vinden achter een dikken boom, in welks nabijheid een olifant zich bevindt. Nu schiet een der jagers het dier op een afstand van acht tot tien meters een koperen kogel door den kop. De beide andere jagers houden hunne geweren gereed en leggen eveneens op den kop van het dier aan, om aanstonds vuur te geven, wanneer het eerste schot niet of niet goed raak mocht zijn. De kogel waarmede de olifant gedood is, wordt weer opgezocht en bij voorkeur bij een volgende gelegenheid gebruikt. Heeft een jager met een zelfden kogel meerdere olifanten geschoten, dan spreekt het vanzelf dat de kogel bätowah is. De jagers snijden de slagstanden van het gevelde dier uit; die van een mannetjes-olifant heeten ze gadiing, de veel kleinere van een wijfje piso-piso. Wanneer een geschoten wijfje een jong bij zich heeft, wordt dit meestal gevangen, met rôtan stevig gebonden en naar het dorp gebracht.

Het is zeker wel te verwonderen, dat men zich zoo weinig met olifanten-jacht bezig houdt; want de voordeelen zijn voor een Maleier niet gering. Kort voor dat wij in het Si-Djoendjoeëngsche kwamen, had daar een zekere Pa-Lindoeëng, een